

به نام خداوند بخشنده و مهربان

شہر وندقی

حقوق شهروندی چیست ؟

- ▶ حقوق شهروندی یکی از مباحث اجتماعی و سیاسی در جوامع مختلف است که بر پایه آن افراد می‌بایست از فرصت‌های یکسان بهره‌مند شوند و توجه به آن یکی از مهمترین وظایف دولت‌ها بشمار می‌آید و البته منجر به مشارکت و فعالیت‌های اجتماعی شهروندان نیز می‌گردد.
- ▶ حقوق شهروندی جزو حقوق ذاتی و فطری انسانها بوده که غیر قابل انتقال و تجزیه ناپذیر است

شهروند کیست؟

شهرنشینان هنگامی که به حقوق یکدیگر احترام بگذارند
و به مسئولیت خویش در قبال جامعه عمل نمایند به
“شهروند” ارتقا میابند .

گروه هدف در حقوق شهروندی

➔ حقوق شهروندی به افرادی تعلق می‌یابد که “تابعیت” یک کشور داشته باشند.

➔ حقوق شهروندی، به تابعان یک کشور فارغ از رنگ، قومیت، نژاد، دین و طبقه‌شان تعلق می‌یابد. چنانچه در کشور ما، مسلمان بودن شرط برخورداری از حقوق شهروندی نیست.

ماهیت حقوق شهروندی

- ▶ آیا یک سند راهبردی بالا دستی است ؟
- ▶ آیا یک سند لازم الاجرا برای همه ی دستگاهها می باشد ؟
- ▶ آیا یک اعلامیه هست ؟

سابقه تاریخی حقوق شهروندی

- ▶ نخستین منشور حقوق شهروندی در ۵۳۸ پیش از میلاد توسط کوروش کبیر پادشاه امپراتوری بزرگ ایران و شاه سلسله هخامنشی هنگام فتح بابل صادر شد و مهمترین اصل آن برابری بین همه انسانها بود. و بعد از آن در اواخر قرن ۱۷ میلادی بعد از قرن‌ها مبارزه در انگلستان و بریتانیا بخشهایی از حقوق شهروندی مورد شناسایی و به تصویب رسید

تعریف و اثره شهروند:

شهروند از دو عبارت 'شهر'، محل اجتماع انسانی و 'وند' عامل پیوستگی انسان به این محل اجتماعی تشکیل شده و شهروند کسی است که به محل زندگی خود و اجتماع انسانی تعلق خاطر دارد

حقوق شهروندی

▶ صیانت از انسان در برابر قدرت به هر شکلی از جمله قدرت سیاسی، اقتصادی است و سازو کار اساسی و پایه برای نحوه تعامل انسان ها در یک جامعه و در کنار یکدیگر و به حداقل رساندن آسیب های زیست جمعی

انواع حقوق شهروندی

➤ ۱- حقوق مدنی و سیاسی

➤ ۲- حقوق اقتصادی و اجتماعی

حقوق مدنی و سیاسی

➤ بدین معنا که ویژگی‌هایی مانند جنسیت، مذهب و قومیت نباید باعث تبعیض میان افراد شده و آنها را از حقوق خود محروم نماید. این مسأله در قوانین گوناگون متجلی شده که از نمونه‌های مهم آن قانون کار است. قانون کار اجازه تبعیض میان افراد به دلیل جنسیت آنها را نداده و حکم می‌کند حقوق و مزایایی یکسان برای تمامی آنها در نظر گرفته شود

حقوق اقتصادی و اجتماعی

➔ در این دسته از حقوق نیز مباحث حق برخورداری از فرصت‌های برابر شغلی، تامین حداقل‌های مورد نیاز زندگی در راستای خوراک، پوشاک و مسکن مناسب، آموزش و پرورش رایگان، حق تحصیل در مقاطع تحصیلات تکمیلی و ... مطرح می‌شود

دسته بندی قوانین در حمایت از حقوق شهروندی

- ۱- قوانین پیشگیرانه و بازدارنده
- اصل ۱۹ قانون اساسی مبنی بر تساوی حقوق برای همه مردم ایران

- ۲- قوانین حمایتی
- بند سوم اصل سوم مبنی بر رایگان بودن آموزش و پرورش

- ۳- قوانین تنبیهی
- قوانین مجازات اسلامی

رابطه حقوق عمومی، حقوق بشر و حقوق شهروندی

منشور حقوق بشر

حق حیات سلامت و کیفیت زندگی

انسان حق بنیادی برای زندگی کردن دارد

حق حیات بر همه ی حقوق دیگر اولویت دارد زیرا
تا انسان زنده نباشد حق چندانی بر او مترتب نیست

حق کرامت و برابری انسانی

▶ انسان بماهو انسان از آن چنان ارزش و موقعیتی برخوردار است که به هیچ وجه نباید وسیله قرار گیرد و کلیه حقوق دیگر بشری و شهروندی جهت پاسداشت این حق می باشد

حق آزادی و امنیت

آزادیهای فردی و عمومی شهروندان مصون از تعرض می باشد

حق شهروندان است که در صورت متعرض شدن غیر قانونی به آزادی و امنیت خود در حداقل زمان و با نهایت سهولت به مراجع قانونی و ماموران تامین کننده امنیت عمومی دسترسی داشته باشند.

حق مشارکت در تعیین سرنوشت

▶ شهروندان بصورت برابر از حق مشارکت در تعیین سرنوشت سیاسی ، اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی خویش برخوردارند و می توانند این حق را از طریق همه پرسی یا انتخابات آزاد و منصفانه اعمال کنند.

حق اداره شایسته و حسن تدبیر

▶ اداره شایسته امور کشور بر پایه قانون مداری ، کارآمدی ، پاسخگویی ، شفافیت ، عدالت و انصاف از حقوق مسلم شهروندان است و چنانچه تصمیمات نهادهای اداری و یا کارکنان را خلاف قوانین و مقررات بدانند بتوانند از طریق مراجعه به مراجع اداری و قضایی صالح تقاضای احقاق حق نمایند.

حق آزادی اندیشه و بیان

- ▶ شهروندان از حق آزادی اندیشه برخوردارند
- ▶ تفتیش عقاید ممنوع می باشد
- ▶ هیچ کس به صرف داشتن عقیده ای مورد تعرض و مواخذه قرار گیرد
- ▶ همه شهروندان از حق آزادی بیان برخوردارند
- ▶ شهروندان حق دارند اندیشه، خلاقیت و احساس خود را از طرق مختلف آفرینش فکری، ادبی و هنری با رعایت قوانین و حقوق دیگران بیان کنند

حق دسترسی به اطلاعات

- ▶ همه دستگاهها و نهادها موظف به انتشار مستمر اطلاعات غیر طبقه بندی شده مورد نیاز جامعه می باشند
- ▶ حق شهروندان است که به اطلاعات شخصی خود که توسط اشخاص و موسسات ارائه دهنده خدمات عمومی جمع آوری و نگهداری می شود دسترسی داشته باشند و در صورت مشاهده اشتباه خواستار اصلاح این اطلاعات گردند
- ▶ اطلاعات خصوصی افراد نباید در اختیار دیگران قرار داده شود مگر به موجب قانون یا رضایت خود فرد
- ▶ کودکان می بایستی به فراخور سن خود از اطلاعات سودمند و به دور از محتوای غیر اخلاقی و خشونت آمیز قرار گیرند.

حق دسترسی به فضای مجازی

- ▶ حق شهروندان است که آزادانه و بدون تبعیض از امکان دسترسی و برقراری ارتباط و کسب اطلاعات و دانش در فضای مجازی بهره مند شوند
- ▶ ایجاد هرگونه فیلترینگ ، پارازیت و کاهش سرعت یا قطع اینترنت بدون مستند قانونی صریح ممنوع می باشد
- ▶ حق شهروندان است که از مزایای دولت الکترونیک و تجارت الکترونیک ، فرصتهای آموزشی و توانمند سازی کاربران بصورت غیر تبعیض آمیز برخوردار شوند

حق حریم خصوصی

حریم خصوصی، محل سکونت، اماکن و اشیاء خصوصی و وسایل نقلیه شخصی از تفتیش و بازرسی مصون است مگر به حکم قانون

تفتیش، گردآوری، پردازش، بکارگیری و افشای نامه ها اعم از الکترونیکی یا غیر الکترونیکی ممنوع است مگر به حکم قانون

گردآوری و انتشار اطلاعات خصوصی شهروندان جز با رضایت آگاهانه یا به حکم قانون ممنوع است

حق تشکل، تجمع و راهپیمایی

- ▶ شهروندان از حق تشکیل، عضویت و فعالیت در احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های فرهنگی، علمی، سیاسی و صنفی سمن‌ها با رعایت قانون برخوردارند
- ▶ حق شهروندان است که در قالب تشکلهای در سیاست‌گذاریها و تصمیم‌گیریها و اجرای قانون مشارکت موثر داشته باشند
- ▶ فعالیتهای مدنی در حوزه‌های حقوق شهروندی حق هر شهروند است و سازمانهای مردم‌نهاد باید حق دسترسی به اطلاعات و دادگاه صالح را برای دادخواهی در مورد نقض حقوق شهروندی داشته باشند
- ▶ حق شهروندان است که آزادانه و با رعایت قانون نسبت به تشکیل اجتماعات و راهپیماییها و شرکت در آن اقدام نمایند و از بی‌طرفی دستگاههای مسئول و حفاظت از امنیت اجتماعات برخوردار شوند

حق تابعیت، اقامت و آزادی رفت و آمد

حق مسلم هر فرد ایرانی هست که از مزایای تابعیت بهره مند گردد و کسی نمی تواند مانع استیفای آن گردد.

حق هر شهروند است که آزادانه در کشور رفت آمد کند، از ایران خارج و وارد ایران گردد مگر مواردی که قانون منع نموده باشد.

حق هر شهروند است که در هر نقطه از سرزمین ایران اقامت و سکونت کند و هیچ کس نمی تواند از اقامت در محل مورد علاقه اش ممانعت بعمل آورد مگر به حکم قانون.

اتباع ایرانی در هر نقطه از جهان حق دارند از خدمات و حمایت های کنسولی و سیاسی دولت ایران بهره مند گردند.

حق تشکیل و برخورداری از خانواده

- ▶ حق شهروندان است که با رضایت کامل ، آزادانه و بدون هیچ گونه اجباری نسبت به ازدواج و تشکیل خانواده با رعایت قانون اقدام کنند
 - ▶ حق شهروندان است که از امکانات آموزشی ، مشاوره ای و پزشکی لازم در امر ازدواج بهره مند گردند
- ▶ حق شهروندان بویژه زنان و کودکان است که از تعرض و خشونت گفتاری و رفتاری دیگران در تمام محیطهای خانوادگی و اجتماعی مصون باشند و در صورت بروز هر نوع خشونت امکان دسترسی آسان به مکانهای امن و نهادهای امدادی و درمانی و قضایی را داشته باشند
 - ▶ حق کودکان است که از والدین و سرپرستان صلاحیت دار بهره مند گردند
 - ▶ جدا کردن کودکان از والدین و سرپرستهای قانونی آنها صرفا بر اساس قانون خواهد بود

حق برخورداری از دادخواهی

- ▶ حق مراجعه آزادانه و با سهولت به مراجع صالح و بی طرف قضایی، انتظامی، اداری و نظارتی از حقوق شهروندی می باشد و هیچ کس حق محروم کردن آنانرا ندارد.
- ▶ اصل بر برائت است و هیچ کس مجرم شناخته نمی شود مگر اینکه اتهام او در دادگاه های صالح و با رعایت اصول دادرسی عادلانه از جمله اصل قانونی بودن جرم و مجازات، استقلال و بیطرفی مرجع قضایی و قضات، حق دفاع، شخصی بودن مسئولیت جزایی، رسیدگی در مدت زمان معقول و بدون اطاله دادرسی و با حضور وکیل، اثبات شود
- ▶ حق داشتن وکیل، برگزاری علنی محاکمات، حق امنیت و محفوظ ماندن مشخصات هویتیشان، حفظ حرمت و کرامت انسانیشان و عدم هرگونه رفتار غیرقانونی مانند شکنجه جسمی یا روانی، اجبار به ادای شهادت خشونت کلامی یا جسمی یا توهین و اهانت بر متهم و یا محکوم

حق اقتصاد شفاف و رقابتی

- ▶ شهروندان در حق دستیابی به فرصت های اقتصادی و امکانات خدمات عمومی و دولتی برابرنند.
- ▶ قراردادهای و پیمان نامه های بخش عمومی و دولتی با بخش خصوصی و اعطای هر نوع مجوز در حوزه اقتصادی به شهروندان باید با رعایت قوانین و مقررات مربوط و رقابت منصفانه در دستیابی به فرصت ها و امکانات انجام شود.
- ▶ شهروندان می بایست بصورت شفاف و برابر از اطلاعات اقتصادی از جمله مناقصات و مزایده ها و همچنین وضع یا تغییر سیاستها و قوانین

dreamstime.com

حق مسکن

- ▶ حق شهروندان است که از مسکن ایمن و متناسب با نیاز خود و خانواده شان بهره مند گردند.
- ▶ دولت براساس اولویت و امکانات زمینه استیفای این حق را فراهم می نماید.

حق مالکیت

- ▶ حق مالکیت شهروندان محترم است و هیچ شخص یا مقامی نمی تواند مالکیت دیگری را سلب یا اموال او را مصادره یا ضبط و توقیف نماید یا نسبت به حقوق مالی یا مالکیت او ممانعت، مزاحمت یا محدودیت ایجاد کند مگر به حکم قانون
- ▶ انواع مالکیت های فکری و معنوی از جمله مالکیت ادبی، هنری و صنعتی با رعایت قانون محترم و مورد حمایت است

حق اشتغال و کار شایسته

□. حق شهروندان است که آزادانه و بدون تبعیض و با رعایت قانون، شغلی را که بدان تمایل دارند را انتخاب و به آن اشتغال ورزند .

□ هیچکس نمی تواند به دلایل قومیتی، مذهبی، جنسیتی و یا اختلاف نظر در گرایشهای سیاسی و یا اجتماعی این حق را از شهروندان سلب نماید.

- ▶ فرصت برابر در دسترسی به مشاغل و بهره مندی از آموزش های لازم درباره مشاغل و داشتن بهداشت محیط کاری و ایمنی و حق دادخواهی در برابر مراجع قضایی در صورت نقض قوانین و مقررات کار از حقوق شهروندی می باشد
- ▶ اشتغال اجباری کودکان ممنوع است مگر موارد مستثنائی که در جهت منافع و مصالح آنان باشد
- ▶ تاکید بر حق زنان از فرصتهای مناسب شغلی و حقوق و مکزایای برابر با مردان در قبال کار برابر

حق رفاه و تامین اجتماعی

- ▶ آرامش، شادابی و امید به آینده ای بهتر، خودسازی معنوی و توان افزایی اجتماعی، برخورداری از زندگی امن و آرام، داشتن فرصت و امکان برای همراهی بیشتر با خانواده، تفریح، ورزش و گردشگری حق هر شهروند است.
- ▶ رفاه عمومی، خدمات امدادی و تامین اجتماعی حق هر شهروندی می باشد
- ▶ حق زنان است که از تغذیه سالم در دوران بارداری، زایمان سالم، مراقبت های بهداشتی پس از زایمان، مرخصی زایمان و درمان های بیماری های شایع زنان بهره مند شوند.
- ▶ حق شهروندان است که در محیطهای عاری از آسیب های اجتماعی مثل مواد مخدر و روان گردان ها برخوردار شوند

حق دسترسی و مشارکت فرهنگی

- ▶ برخورداری از آثار و فواید توسعه فرهنگی و پیشرفتهای علمی، مشارکت در حیات فرهنگی و حمایت متوازن از جنبه های مختلف فرهنگ حق شهروندان می باشد.
- ▶ شهروندان فارغ از تفاوت های قومی و مذهبی از حق ارتباطات بین فرهنگی برخوردارند.
- ▶ دولت مکلف به حفظ و حراست از میراث تمدنی و فرهنگی و حفظ آثار، بناها و یادبودهای تاریخی صرف نظر از تعلق آن ها به گروه های مختلف فرهنگی است.
- ▶ شهروندان در انتخاب نوع پوشش خود متناسب با عرف و فرهنگ اجتماعی در چارچوب موازین قانونی آزاد هستند.

حق آموزش و پرورش

▶ آموزش ابتدایی اجباری و رایگان است

- ▶ دولت می بایست زمینه دسترسی به آموزش رایگان را تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سر حد نیاز و ضرورت کشور به طور رایگان گسترش دهد
- ▶ همه استادان و دانشجویان حق بهره مندی از مزایای آموزشی و پژوهشی از جمله ارتقاء، اعطای تسهیلات و حمایت های علمی، فرصت مطالعاتی، بورسیه بر مبنای صلاحیت علمی و شایستگی و فارغ از گرایش های جناحی و حزبی را دارند.
- ▶ هیچ کس حق ندارد موجب شکل گیری تنفر های قومی، مذهبی و سیاسی در ذهن کودکان شود یا خشونت نسبت به یک نژاد یا مذهب خاص را از طریق آموزش یا تربیت یا رسانه های جمعی در ذهن کودکان ایجاد کند.

حق محیط زیست سالم و توسعه پایدار

- ▶ حفاظت از محیط زیست که نسل امروز و نسلهای بعد باید در آن حیات رو به رشدی داشته باشند — وظیفه همگانی است
- ▶ فعالیت اقتصادی و صنعتی که با آلودگی محیط زیست همراه است ممنوع می باشد
- ▶ هر شهروندی حق بهره مندی از محیط زیست سالم ، پاک و عاری از انواع آلودگی ، از جمله آلودگی آب ، هوا ، آلودگی های ناشی از تشعشعات و امواج مضر و آگاهی از میزان و تبعات آلاینده های محیط زیست را دارد

حق صلح امنيت و اقتدار ملي

حق شهروندان است که از سياست خارجي شفاف و صلح طلبانه در چارچوب منافع و امنيت ملي، برخوردار باشند. دولت با رعايت اصول عزت، حکمت و مصلحت، برقراري، حفظ و ارتقاي روابط و مناسبات پايدار با کشورها و سازمانهاي بين المللي را دنبال مي کند و با استفاده از ابزارهاي ديپلماتيك و روش هاي خردمندانه براي ترويج و تقويت گفتمان صلح، صيانت از حقوق بشضر و کرامت انسانها، مبارزه با خشونت و افراطي گري و دفاع از حقوق مظلومان تلاش مي کند.

دولت براي حمايت از حقوق ايرانيان خارج از کشور و بهبود وجهه ي بين المللي ايران برنامه ريزي و اقدام خواهد کرد.

شهروندان حق دارند از آموزش هاي دفاعي لازم برخوردار باشند. دولت مي بايست با برنامه ريزي و تخصيص امکانات لازم نسبت به تقويت بنيه دفاعي و بسيج عمومي اقدام نمايد.

ساز و کارهای اجرا و نظارت بر حسن اجرای حقوق شهروندی

با تشکر و سپاس از شما

